1. GİRİŞ

1.1. ASP'nin Doğuşu

World Wide Web (www) bir dizi deney sonucu olarak CERN labaratuarlarında uzun süren çalışmalar sonucunda geliştirilmiştir. Tim Berners-Lee nin başkanlığını yaptığı geliştirme grubu internet üzerinden dataların uzak yerlere iletilmesi üzerine yaptıkları araştırmalar sonucunda HTTP denilen protokolü oluşturmuşlardır. Ve bu protokolle birlikte HTML denilen başit ve esnek olan programlama dili bulunmuştur. Bu dil web browserler üzerinde metin ve grafik görüntülemeye imkan veriyordu. Ve yine bu dille (HTML) sayfalar arasında geçise olanak tanıyan "Link" deyimide doğmuş oldu.Bu yeni başlayan akım hızla geliştirilerek şu anda kullanılmakta olan HTML 4.0 versyonuna kadar ilerlemiştir. Günümüzde kullanılan HTML ilk bulunana göre bir çok ekstra özellik içermektedir. Bu özellikler içinde en önemli olanı esnek metin biçimlendirmedir. (elementi yardımı ile) ikinci olarak sayfa yapısının tamamen esnek şekilde yapılandırılmasıdır (Tablo ve Frame'ler kullanılarak).HTML dilinin standartlaşması ile metinler, grafikler, resimler ve diğer tüm belgeler network üzerinden diğer kullanıcılar ile paylaşılmaya başlandı. Fakat içerik yapısı tamamen sabitti ve herşey HTML içinde tanımlıydı değiştirilemezdi. Server'ın (sunucu) sunduğu dosyaları istemci (client) işletim sistemi farklılığı olmadan işleyebiliyordu.HTML in gelişmesi ile birlikte kullanıcılara web sayfalarına bilgi girebilmelerine olanak tanında (<input> elementi yardımı ile). Bu sekilde bir cok uygulama geliştirildi cünkü artık kullanıcı da sunucuya bilgi gönderebiliyordu. Fakat çoğu uygulamada bu kullanıcıdan gelen bilgilerin anında işlenmesi ve yeniden bir text bazlı HTML dökümanı hanine getirilmesi gerekiyordu. Bu ise hiç hızlı bir yöntem değildi.Bu zorluğu aşmak isteven geliştiriciler kolları sıvıyarak CGI (Common Gateway Interface) arabirimini geliştirmeye başladılar. Bu arabirimi standart haline getirdiler ve tamamen "C" dili üzerine kurdular. Cgi-bin dizinide bu şekilde doğmuştur ("bin" terimi derlenmiş "C" kodu olmasından dolayı "binary code" anlamında eklenmiştir). İlk uygulamalar derlenmiş ufan programcıklar halinde olmuştu. Fakat bu haliyle bile kullanışlı değildi çünkü dosya içinde yapılacak en ufak değişiklikte bile yeniden derlenmesi gerekmekteydi. Buda CGI ın kullanımını olumsu yönde etkiliyordu.Bu kısıtlamaları kendine sınır olak görmeyen geliştiriciler yeni bir script dili geliştirdiler. Bu dil "Practical Extraction and Reporting Language" yani PERL adını aldı. Bu dil sunucu ile iletişim halinde olan ilk dildi yani "C veya C++" dilleri ile yazılan scriptin her seferinde derlenmesi derdi ortandan kaldırılmıs oldu.

Perl hala populer bir dil olarak çoğu uygulamada özellikle de Unix ve Linux tabanlı sistemlerde kullanılmaktadır.

1.1.1. Server-Tabanlı Script Teknolojileri

Şimdiye kadar anlatılan CGI dilleri web sunucusu üzerine bir yama yapmadan yada ekstra bir program yüklemeden çalışmamaktadır. Bu programlar kullanıcıdan gelen isteği algılar ve isteğe göre dosyayı okur daha sonra onu sunucu içinde işler ve bir çıkış dosyası oluşturarak kullanıcıya sunarlar.

Perl ilk populer sunucu-tabanlı uygulama geliştirme dili olarak litaratüre geçmiştir. Fakat bu dil çok fazla gelişim geçirmiştir. Özellikle de Unix ve Linux tabanlı sunucularda yeni nesil programlama dili olan PHP (Personal Home Page) ye yerini bırakmıştır.

Microsoft firması web sunucu sektöründeki en önemli atılımını "Windows NT 3.51" ve bu işletim sistemine entegre halde olan "Internet Information Server 1.0" (IIS) sayesinde yapmıştır. Bu yazılım geçmişe dönük olarak CGI desteklemekle (her şekilde C ve C++ dili ile geliştirilmiş uygulamaları) birlikte yeni bir arabirim içeriyordu.Bu arabirime "Internet Server Aplication Programing Interface" yani ISAPI adı verilmiştir. Bu arabirim sayesinde web sunucu perl dilinin tüm esnekliği standart hale getirilmiş oldu. Bu atılımla birlikte tüm yazılım geliştirciler ISAPI ile uyumlu olan yazılımlar geliştirmeye başladılar.

Microsoft ISAPI ile berabe yeni teknoloji olan ASP'yi duyurdu. ASP teknolojisi IIS ile ISAPI sayesinde bağlanmış oldu. ASP den önce en çok "Internet Database Connector" (IDC) kullanılmaktaydı.

Aşağıdaki diyagramda microsoft server yapısı ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Şekil-1.1 Microsoft Server Yapısı

1.1.2. ASP ile IIS ilişkisi

ASP sadece kendisi için yazılmış olan DLL i kullanır (asp.dll). Bu dosya standart olarak web sunucu da yer almaktadır (sadece IIS 1.0 sonrası) (Winnt\System32\ inetsrv dizininde yer almaktadır). Bu DLL sadece ASP dosyalarını (genellikle .ASP uzantılıdırlar) okuyup içerisindeki script komutlarını işlemek ve sonuçlarını HTML ve metin içeriği ile birlikte Web gözatıcısına yollamakgöreviniüstlenir.

1.1.3. IIS Uygulama Yapıları

IIS içerisindeki işlemleri daha iyi anlayabilmek için uygulama yapılarının windows içinde nasıl çalıştığını anlamalıyız. Web sunucudaki (IIS) her web sitesinin sunucu üzerinde yer alan bir kök dizini vardır. Varsayılan (Default) web sitesi otomatik olarak c:\inetpub\wwwroot dizinini kendine kök dizini atar (değiştirilebilir). Her yeni açılacak web sitesi için bir kök dizini belirlenmesi zorunludur. Sunucu üzerindeki web sitelerini görmek için IIS yönetim arabirimi olan "Internet Service Manager" programı kullanılır.IIS üzerinden default web sitesine sağ tıklayıp özellikler seçeneğini seçtiğimiz zaman, açılacak olan "default web site özellikleri" ekranından "home directory" tabına tıklanır. Gelecek olan sekmeden "configration" butonuna basarak uzantılar ile ilişkilendirilen arabirimler görülebilir.

Application M	rappings	Verbs 🗖
Extension		
.ntw :J_	C:\\vin\DUWS\System32\\webhits.dll	GET HEAD
.iua ida	C. WINDOWS \System32\idq.dll C.\\\/(INDO\\/S\Sustem32\ida.dll	
pur.	C. WHINDOWS VSYSTEMSZ MULUII	
.asp	C. WHADOWS SystemsZMinets/Vasp.dll	
.cer	C. WHADOWS \Systems2\linetsfV\asp.dll	
.cax	C. WINDOWS VSystem32 Vinetsry Vasp. dli	GET HEAL
.asa	CANKINDOWSASystem324inetsryAsp.dli	GET, HEAL
.na :	C: \WINDOWS \System32\inetsr\\ism.dil	GET, PUST
.IOC	CAVENDOWS System32 (Inetsry (https://	
.sntm	CAVE/INDOV/CVCsterra22/inetsr/Assinc.dl	GET, PUST
.sntmi	C:\\v(INDD)\v(C)Custom22\inetsrV\ssinc.di	
<]		
	1	
Add	Edit Remove	

Şekil-1.2 ISAPI Uygulamaları ve ilgili .dll

Resimdende görülebileceği gibi asp uzantılı dosyalar asp.dll dosyası ile derlenmektedir. HTM ve HTML uzantılı html sayfaları ve XML uzantılı xml sayfaları direkt olarak diskten okunup (web sunucu tarafından) istemciye gönderilmektedir ama asp uzantılı dosyalar ISAPI yardımı ile asp.dll tarafından okunup derlenip sonuç çıktıları istemciye gönderilmektedir.

1.1.4. ASP dosyalarının işletilmesi

Asp uzantılı dosyaların asp.dll yardımı ile derlendiğini bilmekteyiz peki ya bu derlenme nasıl olmakta.Birinci basamak olarak asp dosyası içerisinde server taraflı kod olup olmadığı denetlenir. Eğer dosya içerisinde sunucu taraflı işletilecek bir kod bulunmaz ise IIS tarafından direkt istemciye gönderilir. Bu windows 2000 de yeni bir özellik olarak eklenmiştir. Bu sayede .asp uzantılı dosyaları kullanmamıza olanak tanır (içerisinde sunucu taraflı çalışacak kod bulunmayan

uosyalala olie asp uzalitisi verheolilliektee	dosyalara	bile	asp	uzantısı	verilebilmektedi
---	-----------	------	-----	----------	------------------

Eğer DLL içinde server taraflı çalışacak bir kod olan dosya ile karşılaşırsa; satır satır bu dosyayı işleterek script blokları içerisideki komutları işletir ve çıktırısını yine aynı yere gelecek şekilde bir çıkış dosyasına kaydeder. Bu dosyada istemci bilgisayarına gönderilerek işlem tamamlanır.

1.1.5. ASP ile IIS ilişkisi

Asp script motoru (asp.dll) dosya içerisinde sunucu taraflı çalışacak kod olup olmadığını iki şekilde anlar:

1.1.5.1. <% ve %> kullanarak

En çok kullanılan yöntem olup script bloğu başlangıcına "<%" ve sript bloğu bitişine "%>" yazılarak arasında kalan kısıma sunucu taraflı kod yazılır.

<HTML> <Body> Bu bir HTML metinidir <% Rem burasi sciprt bloğudur %> </Body> </HTML>

1.1.5.2. <script> elementini kullanmak

Nadir olarak kullanılan bu yöntem ile sunucu taraflı kodun yer aldığı script bloğunu <script> elementi ile açıp </scritp> elementi ile bitirilmesi baz alınmıştır. Bu şekilde ki kullanımda element içerisine yazılacak olan "Runat" özelliği sayesinde istemci veya sunucu

taraflı çalışma <HTML> <Body> Bu bir HTML metinidir <script runat="server"> Rem burasi sciprt bloğudur </script> </Body> </HTML>

1.2. Sql Server Nedir?

SQL Server'ı iki tür veritabanını yönetmek için kullanırız. Bunlar OLTP (Online Transaction Processing) veritabanları ve OLAP (Online Analytical Processing) veritabanları. Genel olarak farklı client'lar network üzerinden haberleşerek veritabanlarına erişirler.SQL Server ile terabyte boyutundaki veritabanlarını yönetebilirsiniz. Birden fazla server arasında Windows Clustering yaparak SQL Server'ı kullanabilirsiniz.

özelliği

eklenmiştir.

1.2.1. SQL Server'a giriş

SQL Server ile yoğun verileri işleyebilir, saklayıp analiz edebilir ve yeni uygulamalar geliştirebilirsiniz. SQL Server OLTP ve OLAP için gerekli olan veri saklama ürünlerini ve teknolojilerini destekler. SQL Server bir ilişkisel veritabanı yönetim sistemidir (RDBMS: Relational database management system).SQL Server;

- · Veri işleme ve analiz için saklanan veri yığınlarını yönetebilir.
- ·Client uygulamalarından gelen isteklere cevap verebilir.
- ·SQL Server ve clientlar arasında veri göndermek için T-Sql (Transact SQL), XML, MDX veya SQL-DMO kullanabilir.

1.2.2. İlişkisel Veritabanı Yönetim Sistemi (RDBMS)

Bir RDBMS aşağıdaki işlemlerden sorumludur;

· Bir veritabanındaki veriler arasında ilişkiler kurmak

·Verileri hatasız bir şekilde saklamak ve veriler arasında tanımlanan ilişkileri bozmamak

·Bir sistem hatası durumunda tüm verileri kurtarabilmek

1.2.3. Veri saklama modelleri

SQL Server OLTP ve OLAP veritabanları yönetebilir.

1.2.3.1. OLTP Veritabanları:

Bir OLTP veritabanı içinde veriler genellikle ilişkisel tablolar içinde organize edilir. Gereksiz veri yığınları azaltır ve veri güncelleme hızını arttırır. SQL Server çok sayıda kullanıcının gerçek zamanlı olarak veri analiz edebilmesini ve güncellemesini sağlar. Örnek olarak OLTP veritabanları havayolu bilet satış bilgileri ve bankacılık işlemlerini içerir.

1.2.3.2. OLAP Veritabanları:

OLAP teknolojisi büyük verilerin organize edilmesi ve incelenmesini sağlar. Örneğin bir analist büyük verileri hızlı ve gerçek zamanlı olarak değerlendirebilir.SQL Server Analiz Servisi toplu raporlama ve analizde, veri modelleme ve karar desteğe kadar geniş alanda çözümler sunar.

1.2.4. Client Uygulamaları

Kullanıcılar SQL Server ve Analiz Servisine direct olarak ulaşamaz; verilere erişmek için yazılmış client uygulamaları kullanırlar. Bu uygulamalar SQL Server aşağıdaki yöntemlerle ulaşırlar;

Transact-SQL: Bu sorgulama dili SQL'in farklı bir versiyonudur. SQL Server kullanıcıları için birincil bir sorgulama ve programlama dilidir.

XML: Bu format bir sorgu ve prosedürün çalışması sonucu gelen verinin HTTP üzerinden URL veya şablonlar kullanılarak iletilmesidir. XML'I veritabanina veri girerken, güncellerken ve silerken kullanabilirsiniz.

MDX: MDX bir OLAP veritabanı içindeki çok boyutlu objelerin, sorguların ve çok boyutlu verilerin düzenlenmesini ifade eder.

OLE DB ve ODBC API'leri: Client uygulamaları veri tabanına komut gönderirken OLE DB ve ODBC API'lerini kullanırlar. Bu API'leri kullanarak gönderilen komutlar T-SQL dilini kullanırlar.

1.2.5. Client-Server Bileşenleri

SQL server verileri saklamak ve tekrar almak için client, server bileşenlerini içerir. SQL server uygulamaları temel network ve protokollerden izole etmek için katmanlı iletişim modelini kullanır.Bu yapı uygulamanız farklı network ortamlarında kullanmanızı sağlar.

1.2.6. Client-Server Mimarisi

SQL server iş yükünü azaltmak için server ve clientlar üzerindeki iş yükünü parçalara böler.

- ·Client uygulama ticari hesaplama ve bunların kullanıcıya gösterilmesinden sorumludur. Bunlar her ne kadar client üzerinde çalışsa bile veri sorgularken server üzerinde çalışır.
- ·SQL Server birden fazla gelen istekleri karşılayabilmek için disk, bellek, işlemci ve bant genişliği gibi kaynakları yönetebilir.

Client-Server mimarisi ile çeşitli ortamlar için uygulamalar dizayn edip geliştirebilirsiniz. Client uygulaması çeşitli bilgisayar ortamlarında çalışır ve SQL Server ile network üzerinden haberleşir.

1.2.7. Client Bileşenleri:

Haberleşme mimarisinde client bileşenleri aşağıdakileri içerir;

1.2.7.1. Client Applications: Bir client uygulamasındaki amaç T-SQL kodlarını göndermek ve sonuçları almaktır. Veritabanı API'si kulanarak bir client uygulaması geliştirebilirsiniz. Böylece SQL Server ile haberleşmek için kullanılan network protokolünü bilmeye gerek yoktur.

1.2.7.2. Database API: Database API'leri bir driver veya DLL kullanarak T-SQL kodlarını geçirir ve sonuçları alır. Bu T-SQL kodlarını gönderirken ve sonuçları alırken client uygulama ile SQL Server arasında kullanılan bir arayüzdür.

1.2.7.3. Client Net-Library: Client Net-Library network bağlantılarını control eder ve verileri client'a yönlendirir. Bu bir çeşit veritabanı isteklerini ve sonuçlarını paketleyip çeşitli network ortamlarında taşıyan haberleşme yazılımıdır.

1.2.8. Server Bileşenleri:

Haberleşme mimarisinde server bileşenleri aşağıdakileri içerir;

1.2.8.1. Server Net-Libraries: SQL Server aynı anda birçok Net-Library'leri izleyebilir. Bağlantının sağlanabilmesi için Client Net-Library ve Server Net-Libraries aynı olmalıdır. SQL Server şu protokollere destek verir; TCP/IP, Named Pipes, NWLink, IPX/SPX, VIA ServerNet II SAN, VIA GigaNet San, Banyan VINES ve AppleTalk.

1.2.8.2. Open Data Services: SQL Server'ın bir bileşeni olan bu uygulama network bağlantılarını izler, client isteklerini çalıştırmak üzere SQL Server'a geçirir ve sonuçları tekrar client uygulamaya döndürür. Open Data Services SQL Server'a yüklenmiş olan tüm Net-Libraries'I dinler.

1.2.8.3. Relational Engine: T-SQL kodlarını çalışabilir parçalara böler, optimizasyonunu yapar, tanımlanmış diğer kodları çalıştırır ve güvenliği sağlar.

1.2.8.4. Storage Engine: Storage Engine veritabanı dosyalarını, dosyalardaki boş alanları, fiziksel sayfalara veri giriş çıkışını, veri önbelleklerini, loglamaları, kurtarma operasyonlarını yönetir.

1.2.9. Client-Server Haberleşme İşlemleri

Client ve Serverlar tipik olarak bir network üzerinden haberleşirler. Aşağıdaki adımlar bir sorgunun veritabanı API'si kullanılarak hangi aşamalardan geçtiğini göstermektedir.

- Bir client uygulaması sorgu gönderir. Client uygulama API'yi çağırır ve sorguyu verir. API driver veya DLL'I kullanarak sorguyu bir veya daha fazla TDS (Tabular Data Stream) paketlere gruplar ve Client Net-Library'e geçirir.
- Client Net-Library bu paketleri networkte taşınabilecek şekilde paketler. Client Net-Library windows interprocess communication (IPC) API'sini çağırır ve işletim sisteminde yüklü olan protocol üzerinde bu paketleri server net-libraries'e gönderir.

Server net-libraries bu network paketlerini çözer ve TDS paketlerinin elde eder. Data sonar bu TDS paketlerini Open Data Services'e geçirir.

- Open Data Services bu TDS paketlerini açar ve sorguyu relational engine'e verir. Relational engine bu sorguyu derler ve optimizasyonu yapılmış çalışabilir bir şekler çevirir. Ve çalıştırır. Relational engine storage engine i ile OLE DB arayüzünü kullanarak haberleşir.
- 4. Storage engine databaseden dönen verileri data buffer'a oradan relational engine'e verir. Relatinal Engine gelen verilere son şeklini verir ve Open Data Services'e geçirir.
- 5. Open Data Services bu verileri Server Net-libraries, network protokolü, client netlibrary ve database API kullanarak client'a iletir. Bu sonuçlar XML şeklinde de iletilebilir.

1.2.10. SQL Server Entegrasyonu

SQL Server Microsoft işletim sistemi ve diğer server uygulamaları ile bütünleşik çalışabilen client-server bileşenlerine sahiptir. Farklı işletim sistemleri üzerinde bulunan Internet tarayıcıları ve diğer üçüncü parti yazılımlar SQL Server'a erişebilmektedir

1.2.10.1. İşletim Sistemi ve SQL Server Entegrasyonu

SQL server belirttiğimiz gibi farklı işletim sistemleri üzerinde çalışabilen client ve server bileşenlerine sahiptir.

1.2.10.1.1. Client Bileşenleri:

SQL Server 2000'nin tüm versiyonlarındaki client bileşenleri Windows CE sürümü hariç tüm Windows 2000, Windows NT, Windows ME 95 ve 98 sürümleri üzerinde çalışabilmektedir.

Tüm SQL Server CE sürümü bileşenleri ise Windows CE üzerinde çalışabilmektedir.

1.2.10.1.2. Server Bileşenleri:

SQL Serverin değişik sürümleri Windows 2000, CE, ME, 98 ve 95 işletim sistemleri üzerinde çalışabilmektedir. İşletim sistemi ve SQL server'in spesifik özelliklerinden dolayı server

bileşenlerinde bazı kısıtlamalar olmaktadır. Mesela Windows NT 4.0 üzerine SQL Server 2000 kurabilmek için SP5 gerekmektedir. Ve sadece veritabanı motoru ve analiz server gibi server bileşenleri işletim sistemine gore kısıtlanmaktadır. Örneğin Windows 2000 Pro, ME, 98, 95 ve NT Workstation gibi işletim sistemlerine SQL Server 2000 Enterprise Edition'I kuramazsınız sadece SQL Server 2000 EE Cd'sini client yazılımını kurmak için kullanabilirsiniz.

1.2.10.2. SQL Server 2000 ve Windows 2000 Entegrasyonu

SQL Server tam anlamıyla Windows 2000 ile entegre olabilmekte ve Windows 2000'nin özelliklerinden ileri gelen tüm avantajlarından faydalanabilmektedir.

1.2.10.3. SQL Server ve Diğer Microsoft Server Uygulamaları Entegrasyonu

SQL Server en iyi şekilde diğer Microsoft Server uygulamaları ile entegre olabilmektedir. Microsoft bir grup server uygulamaları ile iş çözümleri üretmenize yardımcı olmaktadır. Aşağıdaki tabloda SQL Server ile sıkça beraber kullanılan server'lar listelenmiştir.

1.2.11. Security:

SQL Server Windows 2000 güvenlik sistemine entegre olarak çalışmaktadır. Bu entegrasyon kullanıcıların tek bir kullanıcı ismi ve şifresi ile hem SQL Server'a hem de Windows 2000 kaynaklarına erişmesine izin vermektedir. SQL Server Windows 2000 encryption metodlarını kullanmaktadır. Kerberos gibi. SQL Server Windows 2000 güvenliğinden ayrı olarak kendiside güvenlik sistemi barındırmaktadır. Kullanıcılar Windows 2000 den ayrı olarak SQL Server kullanıcı ismi ve şifrelerinede sahip olabilmektedir.

1.2.12. Multiprocessor Desteği:

SQL Server Windows 2000'in SMP(Symmetric multiprocessing) özelliğini de desteklemektedir. SQL server sisteme eklenen yeni bir işlemcinin avantajlarından otomatik olarak faydalanablmektedir.

1.2.13. Windows 2000 Sistem Monitörü:

SQL Server system monitörüne performans ölçülerini gönderebilmektedir. Böylece SQL Serverin değişik açılardan performansı incelenebilmektedir.

2. NEDEN E-PAZAR?

Yüzyıllardır alıcı ve satıcılar alışveriş yapmak amacıyla pazarlarda buluştular. Dijital teknolojiler ise bu kavrama büyük bir yenilik getirdi.Artık birçok alışveriş internet üzerinden yapılabiliyor. Dünyanın iki ucundaki alıcı ve satıcı tek bir tuşla anlaşmaya varabiliyor. Yani, internet dev bir pazar yerine dönüşüyor.Elektronik pazarlar, arz ve talebin daha en iyi şekilde koordine edilmesini sağlıyor. Alıcılara düşük maliyet ve seçenek artışı sunarken, satıcılar için de daha çok müşteriye ulaşabilecekleri bir pazarlama yöntemi yaratıyor.

Bu avantajlar, sanal pazara olan ilgiyi de her geçen gün arttırıyor. Yatırım araştırmaları şirketi Goldman Sachs'ın bir çalışmasına göre bu yıl internet üzerindeki elektronik pazar sitesi sayısı on bine ulaşacak.Ülkemizde de elektronik pazar, küçük orta boylu işletmelerin rağbet gösterdikleri bir sistem. Kobi'lerin bulunduğu bu e-pazar yerleri, genellikle alıcı ve satıcı konumunda olan firmalar tarafından kendi web sitelerine bağlı olarak kuruluyor.

Bunun yanında alıcı ve satıcıları bir platformda buluşturan aracı rolünü üstlenen internet siteleri de var. Bu e-pazar yerleri geniş bir sektör yelpazesine hitap edebildiği gibi tek bir sektöre hizmet sunan siteler de olabiliyor. E pazar yerleri kobilere daha az maliyetle reklam ve alışveriş avantajı sağlıyor. Kobi'ler, sektörleri hakkında bilgi sahibi olabiliyor, derin bir pazar araştırması yapabiliyorlar.

Sanal pazarın coğrafi sınırları ortadan kaldırmasıyla işletmeler, mallarını uluslarası piyasalarda sergileyebiliyorlar.İnternet sayesinde artık bilgisayarımızın başından kalkmadan alışveriş yapabiliyoruz. Bu kolaylık sadece bizim için değil şirketler için de geçerli. Artık işletmeler de internet üzerinden mal alıp satabiliyorlar. İnternet, şirketlerin işleyişleri kadar satış yapma yöntemlerini de değiştirdi. Sanal ortam alıcı ve satıcıyı çok daha farklı bir platformda buluşturdu. Bu yeni pazar yerinin adı: Elektronik pazar. E pazar, gerçek dünyada bir araya toplanamayacak kadar çok sayıda alıcıyı ve satıcıyı aynı anda bir web sayfasında biraraya getiriyor. Dünyanın farklı yerlerindeki birçok kişi aynı zamanda

pazarlık masasına oturabiliyor.

2.1. Neden E-bitpazari?

İnsanlar, interneti artık bir araç olarak kullanmaktan vazgeçip bir amaç olarak kullanmaya başladılar. Artık arama motorlarından alış-veriş sitelerinin listesini bulmak için faydalanmaya başladılar. İnternetin tüm dünyaya yaydığı düşük maliyetli reklam sloganının ne kadar hedefine yaklaştığını sanal marketlere,sanal alış-veriş sitelerine,sanal pazaryerlerine ve sanal mağazalara ilginin artmasından anlayabiliyoruz. Böyle bir ortamda internet kullanıcıları sahip oldukları ürünleri satmak veya ihtiyaç duydukları ürünlere en kısa yoldan sahip olmak için ilan vermeye başladılar. Bu süreç beraberinde duyuru sistemlerine olan ihtiyacı,forumlara olan ilgiyi ve açık arttırma yoluyla ürün teminini popüler hale getirdi.

Gerçek hayatta varolan ve hemen hemen her şehirde en az bir belki birden fazla olan bitpazarları, piyasa fiyatının altına insanların aradıkları ürünlere sahip olabilmelerine imkan tanıyordu. Bu kavramın sanal ortamda da bir karşılığının olması gerektiği analşılınca ortaya ebitpazarı çıktı. Gerçek bitpazarlarının internet ortamına uyarlanmış haliydiler. Kullanıcılar sahip oldukları ürünleri satmak için ilan bırakıyorlardı. Siteyi ziyaret eden kullanıcılar ise verilen ilanı inceleyerek kendilerine uygun olan ürünleri ilan sahibiyle iletişime geçerek temin edebiliyorlardı. E-bitpazarları kullanıcılar arasında bir köprü görevi görüyordu.

Bilgi Teknolojileri alanında faaliyet gösteren pekçok firma artık ikinci el ürünleri için sanal bitpazarları kurmaya başladılar. Bu firmalara internet kullanıcılarının en çok ziyaret ettikleri portallarda katılmaya başladı. Fakat gösterilen ilginin çokluğu firmaların ve kurumların hizmetlerini yetersiz kıldı.

Bu ihtiyaca cevap verebilmek için FIRAT ÜNİVERSİTESİ olarak bir e-bitpazari kuruldu. Amaç gerek bölgesel gerekse genel anlamda tüm internet kullanıcılarına hizmet verebilmekti. Bu amaçdan yola çıkarak altyapısı tüm ülke geneline hitap edebilecek boyutlarda tasarlanmış bir portal oluşturuldu.

Ülkemizde başka hiçbir üniversitede böyle bir uygulamanın varolmaması FIRAT Üniversitesi olarak bu alanda ne kadar hızlı bir adım atıldığını göstermektedir..

3. FIRAT ÜNİVERSİTESİ e-BİTPAZARI

3.1. Kullandığı Platformlar

Fırat Üniversitesi e-bitpazari, Microsoft Windows 2000 Advanced Server işletim sistemi üzerinde çalışmaktadır. Veritabanı Yönetim Sistemi olarak Microsoft SQL SERVER 2000 kullanmaktadır. Kullanıcıların e-posta yoluyla haberleşebilmeleri için Microsoft Exchange Server 2000 kullanmaktadır. Ayrıca Active Directory dizin hizmetiyle entegredir.

3.2. Yazılım Geliştirme Platformları

Yazılım Geliştirme ortamı olarak, Macromedia Dreamweaver MX, Macromedia Swish, Macromedia Flash MX, Microsoft Frontpage 2000, Adobe Photoshop 7.0, Adobe Photosop Elements 2.0,Netscape Navigator 7, Microsoft Internet Explorer 6.0 kullanılmıştır.

Web programlama dili olarak vbscript kullanılmış olup ,ASP sayfaları tasarlanmıştır.

3.3. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Ana Sayfasına Hoşgeldiniz

<u>www.bitpazari.firat.edu.tr</u> adresinden,İnterenet Explorer 4.0 ve üstü ,Netscape Navigator 6.0 ve üstü , Opera 6.0 ve üstü veya Conqueror gözatıcıları ile Türkiye'nin her yerinden ulaşabilirsiniz.

Bu adresi yazdığınızda karşınıza gelecek olan sayfa **Fırat Üniversitesi e-bitpazari** karşılama sayfası olacaktır. Bu sayfadan yapabileceğiniz işlemler sınırlıdır. Site üyelik temelli çalıştığından gelen internet kullanıcıları sadece verilen ilanların başlıklarını ,ilan tarihini ,fiyatını ,kullanıcı adını (sadece ad) ve ilanın türünü görebileceklerdir.

Gelen sayfanın sol üst köşesinde ilan kategorileri,sol alt köşede ilan istatistikleri,ortada ilanlar,sag üst köşede üye giriş panosu,onun altında üye işlemleri panosu (üye olmak,üyelliğimi başlat, sifremi unuttum,üyelik problemleri) ,onun altında siteye üye olan en son beş kullanıcının listelendiği "En Son 5 Üye" panosu ve sağ alt köşede ise ziyaretçileri ve üyeleri bilgilendirmek için duyuru panosu yer almaktadır.

Sayfanın görüntüsü aşağıdaki gibidir.

		RSITESI	e-bitpa	zał 🔬
		in .		06.06.2003
🚯 🛛 Kategor	iler Kategoriler		Açıklamalar	
Araba	Satılacak Ürün		İlan Tarihi: 05.06.2003	UNIVER
	Adı:	Apartman Dairesi		1 S
Bilgisayar	Firması:			a b
DVD/VCD	Fiyati:	35 Dolar		· · · ·
Elektronik	Ayrıntılı bilgi için			1975
Emlak				BIE PAZARI
	Satilacak Urun	Anartman Dairesi	Ilan Tarihi: 05.06.2003	Kullanıcı:
Hediye/Aksesuar	Firmasi	Apartman Darcor		and and a
Kitap/Dergi	Fivati	31 Euro		Şifreniz:
Mobilya	Avrintili bilgi icin	01 2010		
Mutfak				Giris
Lan II.	Kiralık Ürün		İlan Tarihi: 05.06.2003	
Muzik	Adı:	Kiralık Emlak		
Ofis Kırtasiye	Firması:			Üve İşlemleri
Sanat Eseri	Fiyatı:	150 Milyon /TL		
Spor/Eălence/Hobi	Ayrıntılı bilgi için			mus characteristic
				Uye olmak için
Telefon	Satılacak Ürün		İlan Tarihi: 05.06.200 3	Sifremi uputtum
	Adit	Renault		Üvelik problemleri için
	Firmasi:	Loros		oyenk problemen için ini
4 4 4 4 4 4 4 4 4	Flyatic	5 Milyar/IL		
Ilan İstatis	Ayrıntili bilgi için			En Son 5 Üve
Toplam Ilan Sayısı:	45			HOSCELDINIZI
Araba :	Adı	bilgisavar	1311 3111 04.00.2003	
Bilgisayar: 15	Firması:	hvundai		ealkaya
DVD/VCD : 0	Fiyatı:	400 Milyon /TL		DIFFERENT
Elektronik: 6	Ayrıntılı bilgi için	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·		Yo ryuce
Emlak : 6				murodost
Hedine/Aka:	Satılacak Ürün		İlan Tarihi: 04.06.2003	Motor Motor
	Adı:	T10		
Kitap/Derg: 🔟	Firmasi:	ERICSSON		
Mobilya : 🚺	Fiyati:	50 Milyon /TL		Duyurular!
Mutfak : 🚺	Ayrıntılı bilgi için			1000
Müzik :				
	Satilacak Urün	her eesit bila para	llan Tarihi: 03.06.2003	
	Firmaci	ikinci el		
Sanat Eser: 🚺	Fivati	1 Milyon /TL		all and a second

Şekil 3.1 –Ziyaretçi Ana Sayfa

3.4. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Üyelik İşlemi

Üyelik sistemi kullanıcıların tekil kullanıcı adlarına sahip olmaları mantığıyla çalışmaktadır. Üye olmak isteyen her ziyaretçi Şekil 3.2 deki formu doldurduktan sonra üyenin kayıt işlemi yapılmadan önce siteye aynı kullanıcı adıyla kayıtlı başka bir üyenin var olup olmadığı sınanıyor. Eğer aynı kullanıcı adlı bir üye mevcutsa, yeni kullanıcı adayından kullanıcı adını değiştirmesi isteniyor. Bu aşamada şifre bilgileri ve kullanıcı bilgileri yeniden giriliyor. Eğer aynı kullanıcı adına sahip bir kayıt bulunamadıysa üyemiz sisteme kaydediliyor ve kendisine bir aktivasyon kodu gönderiliyor.

Aktivasyon kodu göndermede amaç üyemizin üyelik işlemleri sırasında asılsız e-posta adresi girmesini engellemek. Kullanıcı böyle bir teşebbüste bulunmussa kendisine aktivasyon kodu gönderilemiyor dolayısıyla üye adayımız hiçbir zaman üyeliğini başlatamıyor. Bu süreci başarıyla tamamlayan üyeye sekiz karakterden oluşan aktivasyon kodumuz gönderiliyor. Bu sekiz karakterlik kod rakamlar ve harflerden oluşan tahmin edilemez bir veri. Bellli bir zaman sonra güvenliği arttırmak adına bu kodun boyutu istenildiği kadar arttırılabilir. Üretilen kodun daha önce üretilmiş olanla aynı olma ihtimalı yok.

Aktivasyon Kodu Algoritması şöyledir

eski	<u> </u>
actcod	e =""
yeni	_""
FOR i	=1 TO 8
	randomize
	yeni=int((rnd*126/2)+1)
	IF eski=yeni THEN
	yeni=int((rnd*126/2)+1)
	ELSE

eski=yeni

actcode=actcode+Dizi(Yeni)

END IF

NEXT

Aktivasyonkod =actcode

Yukarıda ki algoritma şu mantıkla çalışıyor;

A-Z kadar büyük harflerin,a-z kadar küçük harflerin (harfler unicode) ve 0-9 kadar rakamların yer aldığı 63 karakter alabilen bir dizimiz mevcut.

Algoritma ilk adımında server makinenin sistem saatine göre rastgele bir sayı üretiyor. Üretilen sayının 0-63 aralığında olması sağlanıyor. Üretilen rastgele sayı dizi içerisinden kendisine karşılık gelen indisli değeri çekiyor ve bunu 8 karakterlik aktivasyon kodunun ilk karakteri olarak atıyor.Ayrıca bu kodu eski kod olarak kaydediyor

İkinci adımda yukarıdakiyle aynı mantıkla yeni bir sayı üretiyor ve diziden aynı indisli elemanı çekiyor. Elde ettiği yeni değer bir önceki adımda elde edilenle aynı ise algoritma yeniden bir değer üretmeye zorluyor.Tekrardan elde edilen değer öncekinden farklıysa en son elde edilen değeri aktivasyon kodunun ikinci karakteri olarak atar.Algoritma bu şekilde sekiz adet değer üretir ve durur.

Üretilen kod yeni üye adayının e-posta adresine Microsoft Exchange Server 2000 üzerinden bitpazari sitesi kullanıcı hesabıyla gönderiliyor. E-posta adresi tutarsız ise bu kod hiçbir zaman o ziyaretçiye gitmiyor.Daha sonra da bu üye sistemden siliniyor.

E-postasına gelen linke tıklayarak veya direkt ana sayfaya gelerek üyeliğimi başlat linkine tıklayan yeni üye aktifet.asp sayfasına yönlendiriliyor. Burada sadece kullanıcı adını ve aktivasyon kodunu girerek üyeliğini aktif hale getiriyor.

Bu süreci tamamlamayan yeni üyenin üyelik durumu pasif olarak kalıyor ve bir süre sonra da bu üyeler sistemden siliniyor.

Şiftre hatırlatma ekranı Şekil 3.3 de görüldüğü gibi üyenin kullanıcı adını almakta ve sistemde kayıtlı olan e-posta adresine şifresini göndermektedir.

Kullanıcıların üyelik işlemlerinde karşılaştıkları sorunları veya siteye logon olamama problemlerini bildirmeleri için "üyelik problemleri için" mail gonderme ekranı mevcuttur. Ziyaretçiler veya problem yaşayan kullanıcılar buradan direrk FIRAT ÜNİVERSİTESİ posta sunucusu üzerinden şikayetleri sistem yöneticisine gönderebilirler.

Kişisel bilgileriniz	i girin
Adınız:(*)	
Soyadınız:(*)	
Cinsiyetiniz:(*) BAY 💽 BAYAN	
Kullanıcı adınız:(*)	Max. 15 karakter
şifreniz:(*)	Max. 15 karakter
şifreniz(Tekrar):(*)	
e-postaniz:(*)	
Telefonunuz:	
Cep telefonunuz:	and the second second
Şehir:(*)	
Adresiniz:(*)	Max, 50 karakter
(*) işaretli alanlar mutlaka dolduru Kaydet	ılması istenen alanlardır.

Şekil 3.2 Üyelik İşlemi

Uyelik 4	AKTIVASYON E	-Krani	_
Kullanıcı Adı: Aktivasyon Kodu:			
Üyeliğinizin başlatılabilmesi	için e-postanıza	a gelen aktiv	asyon kodunu
	giriniz!		
	Tamam		
			77

Şekil 3.3 Aktivasyon İşlemi

3.5. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Üye Girişi

Üyeliğini aktif etmiş olanlar ikinci kez siteyi ziyaret ettiklerinde kullanıcı adlarını ve şifrelerini doğru yazdıktan sonra kendilerine otururum açılır. Oturum zaman aşımı 30 dakika ile sınırlandırlımış olup bu süre içinde hiçbir aktivetede bulunmayan kullanıcının oturumu kapatılır ve kullanıcıdan tekrar oturum açması istenir.

Siteye giriş yapan üye artık **Fırat Üniversitesi e-bitpazari'**nin kendisine sunduğu hizmetlerden faydalanabilir. Bu hizmetler Şekil 3.4 de görülmektedir.

Bu hizmetlerden başlıcaları şunlardır:

- İlanlar hakkında ayrıntılı bilgi alma
- İlan kategorilerine göre site içinde dolaşma
- Site içi istatistikleri inceleyebilme
- Kişisel bilgilerini güncelleyebilme
- Yeni ilan verebilme, mevcut ilanını güncelleyebilme veya ilanını silebilme
- Yeni üyeleri görebilme
- Sitede online kaç kullanıcı olduğunu görebilme

Bünyamin TOPAN		Online Üye Sayısıı 1	06.06.2003
Ana Sayfa > Araba >			
🖡 Kategoriler	Kategoriler	Aç	ıklamalar
Araba Bilgisayar	Satılacak Ürün Adı:	İlan Taril Apartman Dairesi	11: 05.06.2003
DVD/VCD	Eiyati:	35 Dolar	13 (S (
Elektronik	Ayrıntılı bilgi için		1975
Emlak	Satılacak Ürün	İlan Taril	1 05.06.2003 BIE PAZARI
lediye/Aksesuar	Adu	Apartman Dairesi	Bilgilerimi güncellemek
Kitap/Dergi	Firması: Fiyatı:	31 Euro	CIKIS
Mobilya	Ayrıntılı bilgi için		
lutfak		12- 12-01-	İlan Panosu
Müzik	Aranan Ürün	İlan Taril Kiralık Emlak	ii: 05.06.2003
Dfis Kırtasiye	Firması:		✓ Ilanımı görmek istiyorum
Sanat Eseri	Fiyati:	150 Milyon /TL	√İlan vermek istiyorum
Spor/Eğlence/Hobi	Ayrıntılı bilgi için		✓Güncellemek istiyorum
Telefon	Satılacak Ürün	İlan Taril	ii 05.06.2003 🗸 İlanımı silmek istiyorum.
1an İstatistikleri	Firması: Fiyatı: Ayrıntılı bilgi için	Toros 5 Milyar /TL	En Son 5 Üye HOŞGELDÎNÎZ!
Toplam Ilan Sayısı: 45 Araba : 9 Bilgisayar: 15 DVD/VCD : 0 Elektronik: 6	Aranan Ürün Adı: Firması: Fiyatı: Ayrıntılı bilgi için	Ilan Taril bilgisayar hyundaı 400 Milyon /TL	104.06.2003 Sealkaya SDIFFERENT Sryuce Smurodost Smotor
Emlak : 6	Satılacak Ürün	İlan Taril	04.06.2003
Hediye/Aks: 0 Kitap/Derg: 0 Mobilya : 0 Mutfak : 0	Adı: Firması: Fiyatı: Ayıntılı bilgi için	T10 ERICSSON 50 Milyon /TL	Duyurular! Üyelik Problemlerini Bildiri Üye işlemlerinde karşılaştığınız problemler
Müzik : 1	Satılacak Ürün	Ílan Taril	icin FIRAT UNIVERSITESI e bitpazari site yöneticisine
Ofis Kırta: 0 Sanat Eser: 0 Spor/Eğlen: 0 Felefon : 8	Adı: Firması: Fiyatı: Ayrıntılı bilgi için	her çeşit bilg. parç ikinci el 1 Milyon /TL	bitpazari@firat.edu.tr adresinden ulaşabilirsiniz. İlanlarmızı Kontrol Edin Üyelerimizin vermiş oldukları ilanları amacına
AL LAN IN THE REAL PROPERTY	Satılacak Ürün	İlan Tari	ii 01.06.2003
Diğer istatistiksel bilgiler	Adu	Copy WM-EV401CEV	

Şekil 3.4 Üye Ana Sayfa

3.6. Fırat Üniversitesi e-bitpazari İlan Verme

İlan vermek istiyorum dediğinizde karşınıza gelen pencerede kısa bir sözleşme yer almaktadır. Bu sözleşmede;

- Vereceğiniz ilanla ilgili hertürlü sorumlulluğun size ait olduğunu
- Vereceğiniz ilanda uygunsuz sözcükler kullanmayacağınızı
- İlanınızın sistem yöneticisi tarafından gereksiz görüldüğünde silinebileceğini

Kabul ettikten sonra ilanın aranan bir ürün için mi?, satilacak bir ürün için mi? yoksa kiralanacak bir ürün için mi olacağına karar verip ürünün kategorisini seçiyorsunuz.

Bundan sonra gelen formda ürünün alt kategorisi, ürünün adı, firması, otomobil ise modeli, sanat eseriyse yılı ,diğer ürünler içinse üretim tarihini, fiyatını, parabirimini (DOLAR/TL/EURO), emlak ise yüzölçümünü ve alan birimini, ürünün durumunu, satılıksa neden satılık olduğunu ,aranıyorsa neden arandığını kiralıksa neden kiralık olduğunu seçiyorsunuz.

Bu aşamaları tamamladıktan sonra ilanınız başarıyla sisteme ekleniyor ve anında görüntüleniyor.

3.7. Fırat Üniversitesi e-bitpazari İlanlarım

İlan vermiş olan üyeler ,vermiş oldukları ilanı "ilanlarımı görmek istiyorum" kısayoluna tıklayarak görebilirler. Burada karşılarına Şekil 3.5 de görülen pencere gelecektir. Bu pencerenin solunda yer alan menuyü takip ederek isterlerse ilanlarını silebilirler,isterlersede mevcut ilanlarını değiştirebilirler.

Buradan ilanlarının kaç kez incelendiğini de takip edebilirler.

3.8. Fırat Üniversitesi e-bitpazari İlan Ayrıntılı Bilgi Alma

Üyeler, ilanla ilgili ayrıntılı bilgi almak istediklerinde karşılarına gelen pencereden ürünün ilan veren tarafından belirtilen tüm özelliklerini,ayrıca ilan vereninde kişisel bilgilerini okuyabilirler. Eğer ilan veren açıklama eklemişse bunları da okuyabilirler. Bu sayfadayken sayfanın altında yer alan bir sayac bu ilanın kaç kez incelendiğini belirtmektedir.

ilanınız varı		
	Başlıklar	İçerikler
a the the	Kategorisi:	Bilgisayar
<>11an Ekles>	Alt Kategorisi:	Bilgisayar Sistemleri 📃
an Güncelliyor s unuz.	Ürünün Adı:	Notebook PC
<>İlan Sil<>	Örünün Firması:	COMPAQ,DELL,IBM
>Kisisel Bilailerim<>	Ürün Garanti Tarihi:	01.2002
12	Ürünün Durumu:	lyi 💌
<>Geri Dön <>	İlan Nedeni:	Araniyor
	İlan Tarihi:	13.05.2003
	İlan Tipi:	ARANIYOR
	Ürünün Fiyatı:	600
	Fiyat Birimi:	Dolar 🗨
	Açıklaması:	P3 700 üzeri/128MB Ram/20GB HDD/14" TFT/CD- ROM/Disket/Batarya/Şarj Cihazı dahil ▼
		İlanınız 47 kez incelendi.
		[1] [2]

Şekil 3.5 İlanlarim Penceresi

3.9. Fırat Üniversitesi e-bitpazari İstatistikleri

Bu pencere açıldığında ki sadece üyeler görebilirler,sitedeki toplam üye sayısını,aktif ve pasif üye sayısını,bay ve bayan üyelerin sayısını,cep telefonu veya ev telefonu veren üyelerin sayısını öğrenebilirler.

Bunlara ek olarak toplam kaç adet ilan olduğunu ,bu ilanlarının kategorilerine göre adedini ve toplam ilan sayısı içindeki oranını görebilirler.Bunları görebilecekleri ekran Şekil 3.6 dır.

Şekil 3.6 İstatistikler

4. FIRAT ÜNİVERSİTESİ e-BİTPAZARI YÖNETİCİ MODÜLÜ

Fırat Üniversitesi e-bitpazari sitesinin artan üye sayısına cevap verebilecek bir altyapıya sahip olduğunu önceki sayfalarda belirtmiştim. Bunu sağlayacak olan etmenlerden bir tanesi de Fırat Üniversitesi e-bitpazari yönetici mödülüdür. Bu modül sayesinde sistem yöneticisi, internet erişimi olan herhangi bir bilgisayardan bağlanıp siteyi yönetebilecektir. Site yönetimi şu ana başlıklar altında toplayabiliriz.

- Kategori Liteleme, Ekleme, Silme veya Güncelleme
- Alt Kategori Listeleme, Ekleme, Silme veya Güncelleme
- Mevcut ilanları Listeleme, silme, ilan istatistiklerini görebilme
- Üye Bilgilerini Görebilme,Silebilme,Güncelleyebilme veya tamamen üyeyi silme,üyeliğini pasif moda geçirebilme, üye istatistiklerini görebilme
- Üyelerin bilgilendirildiği duyuruları ekleme,silme veya güncelleme

Sistem yöneticisi için arayüzün sade olmasına dikkat edilmiştir. Sistem yöneticisinin farklı platfromlardan siteye bağlanabileceği ve düşük bant genişlikli bağlantılar kurabileceği gerçeğide göz önünde bulundurularak grafiksel yoğunluktan ,her web gözatıcısında sorunsuz çalışabilsin diye script,div vb. platform ayurt eden detaylardan kaçınılmıştır

4.1. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Yönetici Modülü Kategori ve Altkategori İşlemleri

Aşağıdaki şekilde sistem yöneticisi modülünün kategori. Silme penceresi görülmektedir. Şekil 3.7'de de görüldüğü üzere kategoriler teker teker veya hepsi birden silinebilir. Herhangi bir kategorinin silinmesi demek o ketegoriye bağlı olan alt kategori/alt kategoriler 'inde silinmesi dolaylı olarakta o kategoriye ait ilanlarında silinmesi demektir.

1		KATEGORÍ SÍL	1.1
<>Ana Saufa<>	Kategori id	Kategori Adı	Sil
ategori İşlemleri	1	Bilgisayar	
->Kategori Ekle ->Kategori Güncelle	2	Elektronik	
->Kategori Sil	3	Telefon	
->Kategori Listele ->AltKategori Ekle ->AltKategori Güncelle ->AltKategori Sil ->AltKategori Listele <>Ìlan İşlemleri<> <>Üye İşlemleri<> <>Duyuru İşlemleri<>	4	DVD/VCD	
	5	Kitap/Dergi	
	6	Müzik	
	7	Hediye/Aksesuar	
	8	Ofis Kırtasiye	
	9	Mobilya	
	10	Mutfak	
-	11	Spor/Eğlence/Hobi	
	12	Emlak	
	13	Araba	
	14	Sanat Eseri	
			HEPSINI SIL
	(*) Seçtiğiniz ka	tegoriye bağlı olan altkategorilerd	e silinecektir.
		Sil	

Şekil 4.1 Yönetici Kategori Silme Penceresi

Alt Kategori eklemek için yapılan işlemler kategori eklemekten çok farklı olmayıp ,eklencek alt kategorinin hangi kategoriye bağlı olacağını seçmek yeterlidir. Bundan sonra ekleyeceğiniz yeni alt kategorinin adının mevcut olanlardan farklı olmasına dikkat ederek bir ad vermeniz işlemin tamamlanması demektir.

4.2. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Yönetici Modülü İlan İşlemleri

Bu bölümde yönetici mevcut ilanların tamamını görüyor,onlar hakkında ayrıntılı bilgi alabiliyor,ilan istatistiklerini inceleyebiliyor (toplam ilan sayısı, hangi kategoriden kaç adet ilan var v.b.) ve dilediği ilanı silebiliyor.

İlanları silerken yöneticinin önünde birden fazla seçenek mevcut.Bu seçenekleri şöyle sıralayabiliriz:

- Seçilen bir tarihten önceki tüm ilanları sil
- Seçilen bir tarihten sonraki tüm ilanları sil
- Seçilen iki tarih aralığındaki tüm ilanları sil
- Son 7,15,21 veya 30 günlük ilanları sil gibi

Bunlardan herhangi birisini seçip silebileceği gibi teker teker seçerek de silebilir.

4.3. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Yönetici Modülü Üye İşlemleri

Sistem yöneticisi bu bölüm sayesinde, diğer bölümlerde olduğu gibi veritabanı tablolarını açmaya gerek duymadan tüm üyelerin bilgilerine ulaşabiliyor. Üyelere Ada, Soyada, Kullanıcı adına, Kayıt Tarihine, Aktif üyelere veya Pasif Üyelere göre listeleyebiliyor. Gelen listeden kullanıcı adına tıkladığı zaman o üyenin kişisel bilgilerine ulaşabiliyor.

Üyelerin kişisel bilgileri üzerinde değişikllik yapabilme yetkisine sahip oluyor. Birden Fazla üyede yapılan değişiklikler aynı anda hepsine birden etkiyor.

Üyenin kaydını silme işlemi yine kolay bir şekilde yapılabiliyor. Teker teker veya "hepsini seç" seçeneği işaretlenerek üyeler silinebiliyor.

Şekil 4.2 yi inceleyiniz.

				ÜYELER			
<>Ana Sayfa<> <>Kategori İslemleri<>			Seçiniz				
<>İlan İşlemleri<>	1						
Øye İşlemleri	TIN		ADT	COVADI		OTATU	01410
->Üye Güncelle	10	NIGKNAME	AUI	SUTADI	NATIT TAKIHI	STATU	SATAG
->Üye Sil	325	zgenc	Zülfü	GENÇ	30.05.2003	1	4
->Üye Listele	232	ztatliagac	Zülfiye	TATLIAGAÇ	23.05.2003	1	0
->Üye İstatistikleri	61	zozen	Zulfiye	OZEN	09.05.2003	1	U
<>Duyuru İşlemleri<>	153	çetinkaya	Ziya	ÇETINKAYA	13.05.2003	1	2
	157	yemre	Yüksel	EMRE	13.05.2003	0	0
	158	yemrey	Yüksel	EMRE	13.05.2003	1	0
	114	hykurum	Yüce	KURUM	09.05.2003	1	0
	47	ybolat	Yusut	BOLAT	09.05.2003	1	0
	276	gezgin	Yusuf	OZMEN	25.05.2003	0	0
	345	maxvel529	Yunus	OZTÜRK	01.06.2003	1	0
	100	yecevik	yuns emre	EMRE	09.05.2003	1	0
	346	toprakyavuz	Yavuz	TOPRAK	01.06.2003	0	0
	304	yalony	Yalçın	YÜKSEL	28.05.2003	1	3
	192	ycuci	Yakup	cuci	15.05.2003	1	0
	202	veycey	Veysel	CEYLAN	22.05.2003	1	0
	356	asdoper	Veli	ÖZERDEM	03.06.2003	0	0
	154	Vedat	Vedat	SELCUK	13.05.2003	1	0
	314	umitnuri	Umitnuri	AYDIN	29.05.2003	0	0
	197	uipek	Ubeyde	İPEK	21.05.2003	1	0
	59	tsevindik	Tuncay	SEVÍNDÍK	09.05.2003	1	8
	315	ttt	Tt	Π	30.05.2003	1	0
	295	tkaraca	Tolga	KARACA	27.05.2003	1	1
	328	tyesilyurt	Temel	YEŞİLYURT	31.05.2003	1	0
	68	mto	Temel	ÖZDEMİR	09.05.2003	1	0
	164	tyigit	Taner	YİGİT	13.05.2003	1	0
	162	tyigit	Taner	YİGİT	13.05.2003	0	0
	211	mtsengun	Taner	ŞENGÜN	22.05.2003	1	0
	88	KAVURAN	Tamer	KAVURAN	09.05.2003	0	0
	322	SSERVÍ	Süleyman	SERVİ	30.05.2003	1	4
	339	suleymanarif	Suleyman Arif	AYDIN	01.06.2003	0	0
	275	simenerva	Suat	CAKICI	25.05.2003	1	0
	221	platin	Soner	ALTUNDOGAN	23.05.2003	1	0
	108	Sonerozaen	Soner	ÖZGEN	09.05.2003	1	0
	131	sina23	Sinan	İNCİ	11.05.2003	1	2
	73	scanpolat	Sinan	CANPOLAT	09.05.2003	1	ō
	188	sibelbelendir	Sibel	BELENDIR	15,05,2003	1	Ū.
	125	sunalan	Siddik	ÜNALAN	10.05.2003	3	0
	55	sarslam	Seroil	ARSLAN	09.05.2003	1	0
	49	sardan	Seroil	ARSLAN	09.05.2003	0	0
	222	seroil	Seroil	BAY	23.05.2003	0	0
	200	beucur	Serkan	BEYCUR	31.05.2003	4	1
	165	sealor	Seren	SALER	13.05.2003	1	1
	62	sencer	Sencer	ÜNAL	09.05.2003	1	0
	140	sozardan	Selim	Özərslən	12.05.2003	0	0
	140	sozarstati	Salauk		13 05 2002	4	0
	210	Solchuk	Salauk	Ördemir	22.05.2003	0	0
	115	section	Colobattia	807	09.05.2003	4	0
	115	suoz	Selanattin	AVDEN	09.05.2003	4	0
	41	sayden	Sedat	EVICI	09.05.2003	4	4
	21	ulubey	Sami	EKICI	08.05.2003	1	1
	78	vecsami	Sami	91M9EK	09.00.2003	1 L	1

Şekil 4.2 Yönetici Üye Listele

4.4. Fırat Üniversitesi e-bitpazari Yönetici Modülü Duyuru İşlemleri

Duyuru bölümü sistem yöneticisinin üyelere iletmek istediği mesajları hazırladığı ,bunları güncelleyebildiği bir bölümdür. Duyurulara başlık ekleyebilir, duyuru içeriğini dilediği gibi yazabilir ve duyuruların hangi tarihte başlayıp hangi tarihte biteceğine karar verebilir.

Duyuru hizmete girdikten sonra belirtilen tarihe ulaştığında kendiliğinden duyuru işlemini sonlandırır. Fakat duyuru silinmez veritabanında saklanır. İlerki bir tarihte sistem yöneticisi aynı duyuruyu tekrar yayınlamak isteyebilir. Şekil 4.3 de duyuru ekleme ekranı görülmektedir.

Şekil 4.3 Yönetici Duyuru Ekle

Sistem Yöneticisi duyuru güncellemek istediğinde kendisinden mevcut duyurulardan birisini seçmesi istenir. Seçilen duyurunun bilgileri Şekil 4.4 de görüldüğü gibi listelenir ve yöneticinin güncellemeleri otomatik olarak sisteme aktarılır.

Şekil 4.4 Yönetici Duyuru Güncelle

5. GÜVENLİK

5.1 Fırat Üniversitesi E-Bitpazarı'nda Güvenlik

Sistem güvenliği birden fazla parametre tarafından kontrol edilmektedir. Bunları sırasıyla şöyle özetleyebiliriz.

- Microsoft Windows 2000 Advanced Server ve Active Directory entegrasyonu. Bu birlikteliğin beraberinde getirdiği Kerbereos V5 güvenlik kontrolü.
- 2. Microsoft SQL Server 2000 Enterprise Edition veritabanı yönetim sisteminin kullanıcı kısıtlı yönetim modeli. Bu sayede üyelerin kişisel bilgilerine dışarıdan erişimin engellenmesi.
- 3. Yazılım taraflı (VBscript kodları) her ziyaretçinin üyelik kontrolü ve üyelerin sınırlı erişim haklarının yönetimi.
- 4. Her yeni sayfa isteğinde ,sayfa gönderilmeden önce "SESSION" kontrolü. Bu sayede adresi bilseler bile sayfayı görüntüleyemezler.

KAYNAKLAR

Web Siteleri

www.aspnedir.com

www.maxiasp.com

www.yazgelistir.com

www.webteknikleri.com

websaltan.kolayweb.com

www.e-egitim.net.

www.microsoft.com

www.evcilasp.com

Kitaplar

Microsoft SQL SERVER 7.0	Alfa Yayınevi	Faruk ÇUBUKÇU
Web'de Mağaza Açmak	Alfa Yayınevi	B. SAWYER, D.GREELY
Asp ile Web Programcılığı	Pusula Yayınevi	Zafer DEMİRKOL
Asp ile Web Prog. Giriş	Beta Yayınevi	Dr. Adem KARAHOCA